

BIBLIOTECA DIGITALĂ
A COMUNEI LUMINA

MOARA CU NOROC

Ioan Slavici

Cuprins

1. Partea I - Opera: particularități ale nuvelei
2. Partea II - Personajul: Ghiță
3. Partea III - Relația dintre Ghiță și Lică
4. Partea IV - Schița rapidă cu mnemonics
5. Partea V - Subiect, barem și schelet de eseu
6. Partea VI - Flashcards

PARTEA I. OPERA - PARTICULARITĂȚILE NUVELEI

I. Curent literar + două trăsături

Nuvela Moara cu noroc, publicată în 1881 în volumul Novele din popor, aparține realismului clasic și ilustrează direcția moralizatoare a prozei lui Ioan Slavici. Autorul este reprezentativ pentru epoca marilor clasici și pentru proza ardeleană, preocupată de sat, familie, muncă, morală și consecințele încălcării rânduielii.

- Trăsătura 1 - respectarea principiului veridicității și verosimilității. Acțiunea este plasată într-un cronotop recognoscibil, în lumea satului transilvănean din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Spațiul hanului, drumurile, târgurile, lneul, Aradul și lumea porcarilor construiesc impresia de realitate.
- Trăsătura 2 - analiza psihologică a personajului. Nuvela urmărește degradarea interioară a lui Ghiță, care trece de la hărnicie și dorință legitimă de prosperitate la teamă, minciună, complicitate și crimă. Slavici folosește conflictul interior, monologul, observația morală și stilul indirect liber.

CITAT / FORMULARE: „Omul să fie mulțumit cu sărăcia sa, căci, dacă e vorba, nu bogăția, ci liniștea colibeii tale te face fericit.”

Cum îl folosești: se poate folosi pentru incipit, viziunea moralizatoare și conflictul dintre liniștea familiei și ispita banului.

MNEMONIC: S.L.A.V.I.C.I. PENTRU NUVELA REALIST-PSIHOLOGICĂ

S = Slavici: mare clasic, proză moralizatoare, sat transilvănean.

L = Lege morală: fericirea depinde de echilibru, familie și măsură.

A = Avaritie: dorința de îmbogățire devine patimă.

V = Veridicitate: spațiu rural concret, personaje tipice, cauzalitate realistă.

I = Interioritate: Ghiță este analizat psihologic.

C = Conflict: exterior cu Lică și interior în conștiința protagonistului.

I = Ispășire: final tragic, funcție moralizatoare.

II. Tema + două secvențe

Tema nuvelei este dezumanizarea omului sub puterea banului, dublată de conflictul dintre valorile tradiționale ale familiei și tentația îmbogățirii rapide. Prin destinul lui Ghiță, Slavici arată că dorința de ascensiune socială este legitimă doar atâta timp cât rămâne subordonată moralei. Când banul devine scopul absolut, omul își pierde liniștea, familia și identitatea morală.

Secvența 1 - Incipitul și mutarea la Moara cu noroc

Incipitul are valoare moralizatoare, deoarece bătrâna formulează principiul etic al operei: omul trebuie să prețuiască liniștea, nu bogăția. Ghiță ignoră această înțelepciune și părăsește condiția modestă de cizmar pentru a lua în arendă cârciuma de la Moara cu noroc. Inițial, gestul pare o încercare firească de a asigura familiei un trai mai bun, dar spațiul ales este izolat, aflat la răscruce de drumuri și vulnerabil la rău.

CITAT / FORMULARE: „Moara cu noroc” devine, ironic, spațiul în care norocul material se transformă în nenoroc moral.

Cum îl folosești: poate introduce titlul și opoziția dintre prosperitate și pierderea liniștii.

Secvența 2 - Prima întâlnire dintre Ghiță și Lică Sămădăul

Prima apariție a lui Lică declanșează conflictul central. Sămădăul nu intră în han ca un client obișnuit, ci ca un stăpân al locului, impunându-i lui Ghiță regulile sale: vrea să știe cine trece pe la moară, cine ce zice și cine ce face. Ghiță nu ripostează, ci acceptă tacit, ceea ce arată începutul subordonării sale. Din acest moment, cârciumarul intră într-o rețea a fricii, a complicității și a minciunii.

CITAT / FORMULARE: „Vreau să știu totdeauna cine trece pe aici, cine ce zice și cine ce face.”

Cum îl folosești: arată dominația lui Lică, începutul conflictului exterior și slăbiciunea morală a lui Ghiță.

Secvența 3 - Finalul tragic

Finalul confirmă caracterul moralizator al nuvelei. Orbit de dorința de răzbunare și de recuperare a propriei demnități, Ghiță o folosește pe Ana drept momeală pentru Lică. După căderea morală a Anei, Ghiță o omoară, iar el este ucis la ordinul Sămădăului. Lică se sinucide pentru a nu fi prins de Pinte, iar hanul arde. Moartea personajelor și distrugerea spațiului arată că încălcarea moralei nu poate rămâne fără pedeapsă.

MNEMONIC DE SCENĂ PENTRU OPERĂ: I-LI-FI

I = Incipit: bătrâna avertizează, liniștea valorează mai mult decât bogăția.

LI = Lică: prima întâlnire declanșează dominația și frica.

FI = Final: crimă, moarte, incendiu, restabilirea moralei.

III. Două elemente de structură, compoziție și limbaj

1. Titlul

Titlul este ironic și simbolic. La nivel realist, Moara cu noroc desemnează hanul luat în arendă de Ghiță, un spațiu de tranzit, aflat la răscruce de drumuri. La nivel simbolic, „norocul” este ambiguu: aduce bani și ascensiune socială, dar distruge liniștea familiei. Moara devine loc al tentației, al izolării și al pierderii rânduiei morale.

2. Conflictul

Conflictul este exterior și interior. Exterior, se manifestă între Ghiță și Lică, între cârciumarul care vrea să rămână cinstit și Sămădăul care îl atrage în lumea fărădelegii. Interior, conflictul se produce în conștiința lui Ghiță, între dorința de a-și proteja familia și patima banului. Există și un conflict familial, deoarece Ana simte schimbarea soțului și devine victima degradării lui.

3. Perspectiva narativă

Perspectiva narativă este obiectivă, cu narator omniscient și relatare la persoana a III-a. Naratorul urmărește atât faptele, cât și frământările interioare ale personajelor, mai ales ale lui Ghiță. Prin intervențiile bătrânei din incipit și final, nuvela capătă o viziune moralizatoare: lumea are o ordine, iar încălcarea ei atrage pedeapsa.

MNEMONIC PENTRU STRUCTURĂ: TIT-CO-PER

TIT = titlul ironic: noroc material, nenoroc moral.

CO = conflict dublu: exterior Ghiță-Lică, interior în conștiința lui Ghiță.

PER = perspectivă obiectivă: narator omniscient, persoana a III-a, observație morală.

Concluzie pentru opera studiată

Prin temă, construcția realistă, conflictul psihologic și finalul moralizator, Moara cu noroc este o nuvelă realist-psihologică reprezentativă pentru proza lui Ioan Slavici. Opera arată că dorința de îmbogățire devine distructivă atunci când rupe omul de familie, de conștiință și de valorile morale.

PARTEA II. PERSONAJUL - GHIȚĂ

Această secțiune poate fi folosită pentru subiectul despre particularitățile de construcție a unui personaj. Ea păstrează cerințele de BAC: statut social, moral și psihologic, trăsătură dominantă evidențiată prin două episoade, mijloace de caracterizare și concluzie.

Tipologie literară

- personaj principal, deoarece acțiunea urmărește în primul rând destinul său;
- personaj realist, fiind construit în relație cu mediul social și economic;
- personaj rotund, deoarece evoluează de la hărnicie și cinste la degradare morală;
- personaj de analiză psihologică, pentru că naratorul urmărește frica, ezitarea, patima și vinovăția;
- personaj tragic, deoarece greșeala morală îl conduce spre moarte.

I. Statutul social, moral și psihologic

Statut social	Statut moral și psihologic
• cizmar sărac, harnic, nemulțumit de condiția modestă; • soțul Anei și tată, cap al unei familii patriarhale; • arendaș al cârciumii de la Moara cu noroc; • intră în contact cu lumea porcarilor, a banilor și a fărâdelegii.	• inițial cinstit, muncitor, iubitor de familie; • treptat devine lacom, duplețar, fricos și complice; • psihologic: slab, măcinat de conflict interior, dominat de tentația banului; • se înstrăinează de Ana, de copii și de sine.

MNEMONIC PENTRU STATUT: S.M.P.

S = Social: cizmar sărac -> cârciumar -> om prins în rețeaua lui Lică.

M = Moral: cinstit la început, apoi duplețar și vinovat.

P = Psihologic: frică, slăbiciune, patimă, vinovăție.

II. Trăsătura dominantă + două episoade

Pentru caracterizare, trăsătura dominantă poate fi formulată astfel: Ghiță este un personaj slab moral, care se dezumanizează treptat sub influența banului. La început, dorința lui de prosperitate este firească, dar, în fața lui Lică, nu are puterea de a alege clar binele. Slăbiciunea lui nu constă în lipsa conștiinței, ci în incapacitatea de a acționa potrivit conștiinței.

Episodul 1 - Prima întâlnire cu Lică

Prima întâlnire cu Sămădăul evidențiază vulnerabilitatea lui Ghiță. Lică îi impune regulile și îl obligă să intre într-o relație de dependență. Ghiță își dă seama că se află în fața unui om periculos, dar nu rupe legătura, deoarece câștigul îl atrage. În loc să apere liniștea familiei, începe să calculeze, să tacă și să accepte.

Episodul 2 - Schimbarea în relația cu Ana

Pe parcursul nuvelei, degradarea lui Ghiță se vede în comportamentul față de Ana. El devine distant, irascibil și violent, iar familia încetează să mai fie spațiul siguranței. Ghiță nu mai comunică sincer, ascunde bani și fapte, iar frica îl transformă într-un om imprevizibil. Ana simte că soțul ei nu mai este același, ceea ce marchează destrămarea morală a familiei.

Episodul 3 - Finalul, pentru prăbușirea morală

Finalul poate fi folosit ca episod suplimentar. Ghiță ajunge să o lase pe Ana în brațele lui Lică pentru a-l prinde pe Sămădău, apoi, copleșit de vinovăție și gelozie, o ucide. Gestul reprezintă punctul maxim al dezumanizării: omul care voia să-și apere familia ajunge să o distrugă.

CITAT / FORMULARE: „Nu mai zâmbea ca mai înainte, ci râdea cu hohot, încât îți venea să te temi de dânsul.”

Cum îl folosești: arată transformarea psihologică a lui Ghiță și apariția unei neliniști care îi sperie pe cei din jur.

MNEMONIC PENTRU PERSONAJ: D.F.B.

D = Dorință: vrea să iasă din sărăcie și să câștige mai mult.

F = Frică: intră sub dominația lui Lică și nu mai acționează liber.

B = Ban: patima banului îl rupe de familie și de morală.

III. Mijloace de caracterizare

- Caracterizarea directă este realizată de narator, care surprinde schimbările de comportament și de expresie ale lui Ghiță.

- Autocaracterizarea apare prin frământările și justificările personajului, care simte că există în el ceva mai puternic decât voința sa.
- Caracterizarea indirectă se realizează prin fapte, gesturi, relația cu Ana, reacțiile față de Lică și deciziile din final.
- Mijloacele psihologice, precum monologul interior și stilul indirect liber, arată degradarea conștiinței protagonistului.

Concluzie pentru personaj

Ghiță este un personaj realist și tragic, construit prin conflictul dintre dorința de îmbogățire și legea morală. Evoluția lui confirmă viziunea lui Slavici: omul care sacrifică liniștea familiei pentru bani ajunge să piardă totul, inclusiv propria umanitate.

PARTEA III. RELAȚIA DINTRE GHIȚĂ ȘI LICĂ

Această secțiune respectă cerințele din barem pentru relația dintre două personaje: statutul celor doi, relația evidențiată prin două episoade, două elemente de structură/compoziție relevante și concluzie.

Introducere

Relațiile dintre personaje sunt fundamentale într-o operă epică, deoarece ele declanșează conflictul și evoluția acțiunii. În nuvela lui Ioan Slavici, relația dintre Ghiță și Lică Sămădăul este nucleul conflictului moral: Ghiță reprezintă omul cinstit, dar vulnerabil, care vrea să-și depășească statutul social, iar Lică reprezintă forța corupătoare, adaptată unei lumi dominate de bani, violență și putere.

I. Statutul social, moral și psihologic al personajelor

Statut	Ghiță	Lică Sămădăul
Social	cizmar sărac devenit cârciumar; soț și tată; vrea prosperitate pentru familie	șef al porcarilor; om temut; controlează drumurile, oamenii și câștigurile ilegale
Moral	inițial cinstit și harnic; apoi devine duplicitar, complice și vinovat	imoral, violent, manipulator; își asumă răul și îl folosește ca instrument de putere
Psihologic	slab, fricos, măcinat de conflict interior, atras de bani	rece, calculat, sigur pe sine, dominator, fără remușcări vizibile

MNEMONIC DE CONTRAST: GHIȚĂ = C.F.B. / LICĂ = P.C.V.

Ghiță C.F.B. = Cizmar, Familist, Bântuit de bani.

Lică P.C.V. = Putere, Control, Violență.

Formula de ținut minte: Ghiță cade pentru bani; Lică trăiește prin control.

II. Relația ilustrată prin două episoade

Episodul 1 - Prima apariție a lui Lică la han

Prima întâlnire stabilește raportul de forțe. Lică nu negociază, ci impune. El îi cere lui Ghiță să îl informeze despre tot ce se întâmplă la han și îi arată că Moara cu noroc nu este un spațiu neutru, ci unul aflat sub autoritatea lui. Ghiță înțelege pericolul, însă acceptă situația, pentru că banii câștigați la han îl leagă de acest spațiu. Relația se naște astfel ca raport manipulator-manipulat.

Episodul 2 - Implicarea lui Ghiță în fărădelegile lui Lică

Pe parcurs, Lică exploatează slăbiciunea lui Ghiță și îl compromite treptat. Cârciumarul ajunge să ascundă adevărul, să fie asociat cu jaful și crima și să-și piardă imaginea de om cinstit. Relația nu se bazează pe prietenie, ci pe frică, interes și șantaj moral. Ghiță devine dependent de banii și de protecția lui Lică, iar Lică îl folosește ca pe un instrument.

Episodul bonus - Finalul

Finalul arată ruptura totală a relației. Ghiță încearcă să se răzbune colaborând cu Pinte, dar rămâne prins în logica răului. O folosește pe Ana drept momeală, apoi o ucide. Lică ordonă uciderea lui Ghiță și se sinucide pentru a nu fi prins. Amândoi mor, ceea ce arată că relația lor a fost distructivă pentru toate personajele din jur.

MNEMONIC PENTRU EVOLUȚIA RELAȚIEI: I-C-F

I = Impunere: Lică își stabilește regulile la prima întâlnire.

C = Complicitate: Ghiță intră treptat în lumea fărădelegii.

F = Final tragic: Ana moare, Ghiță moare, Lică se sinucide, hanul arde.

III. Două elemente de structură/compoziție relevante pentru relație

1. Conflictul

Conflictul este relevant pentru relația Ghiță-Lică deoarece opoziția dintre cei doi organizează întreaga acțiune. În plan exterior, Ghiță se confruntă cu Lică, dar nu are forța morală de a-l refuza. În plan interior, Ghiță se luptă cu propria slăbiciune: știe ce este bine, dar alege repetat compromisul.

2. Perspectiva narativă

Perspectiva obiectivă permite cititorului să observe lucid degradarea lui Ghiță și dominația lui Lică. Naratorul omniscient pătrunde în conștiința protagonistului și arată cum frica, lăcomia și vinovăția îl dezumanizează. Lică, în schimb, este prezentat mai ales prin gesturi, portret și acțiuni, ceea ce îi accentuează aura rece și demonică.

3. Titlul

Titlul susține relația celor doi prin ironia sa. Moara cu noroc este locul în care Ghiță speră să câștige bani, dar tot aici îl întâlnește pe Lică și își pierde liniștea. Spațiul devine un laborator moral: norocul material adus de han activează răul reprezentat de Sămădău.

Concluzie pentru relație

Relația dintre Ghiță și Lică este una de dominație, manipulare și corupere morală. Lică reprezintă răul activ, adaptat lumii banului și violenței, iar Ghiță reprezintă omul vulnerabil care cedează treptat. Prin această relație, Slavici demonstrează că slăbiciunea morală poate fi la fel de distructivă ca răul asumat.

PARTEA IV. SCHIȚA RAPIDĂ CU MNEMONICS

Această parte este pentru recapitulare vizuală. Elevii o citesc pe verticală, bloc cu bloc. Fiecare cod mnemonic trebuie repetat fără material, apoi completat din memorie.

A. OPERA

CONTEXT - CURENT - AN

Curent literar: realism clasic, cu dimensiune psihologică și moralizatoare.

An apariție: 1881, în volumul Novele din popor.

Specie: nuvelă realist-psihologică.

Autor: Ioan Slavici, prozator al marilor clasici.

Formulă: narator obiectiv, conflict moral, analiză psihologică, final tragic.

MOARA - CONCEPTE-CHEIE

M = Morală: incipit și final sub semnul avertismentului bătrânei.

O = Obsesie: banul devine forță care tulbură conștiința.

A = Ana: familia este victima degradării lui Ghiță.

R = Rău: Lică aduce dominație, frică și fărădelege.

A = Ardere: hanul arde, semn al purificării finale.

TEMĂ + EPISOADE

Temă: dezumanizarea prin patima banului și pierderea liniștii familiale.

Episod 1: Incipitul - bătrâna avertizează asupra pericolului bogăției fără măsură.

Episod 2: Lică la han - începe dominația Sămădăului.

Episod 3: Finalul - crimă, moarte, incendiu, pedeapsă morală.

STRUCTURĂ - COMPOZIȚIE - LIMBAJ

Titlu: ironic, noroc material versus nenoroc moral.

Conflict: exterior Ghiță-Lică și interior în conștiința lui Ghiță.

Perspectivă: obiectivă, persoana a III-a, narator omniscient.

Stil: sobru, realist, cu monolog interior și stil indirect liber.

Simetrie: incipitul și finalul confirmă viziunea moralizatoare.

B. PERSONAJUL - GHIȚĂ

STATUT ÎNȚĂL -> EVOLUȚIE

Start: cizmar sărac, harnic, familist.

Declanșator: arendarea hanului și întâlnirea cu Lică.

Criză: frică, bani, minciună, complicitate.

Transformare: se rupe de Ana și de conștiința lui.

Final: crimă, moarte, prăbușire morală.

D.F.B. - TRĂSĂTURI

D = Dorință: vrea un trai mai bun.

F = Frică: nu poate ieși de sub autoritatea lui Lică.

B = Ban: banul devine patimă și îi distruge familia.

C. RELAȚIA GHIȚĂ - LICĂ

C.F.B. VS P.C.V.

Ghiță: Cizmar, Familist, Bântuit de bani.

Lică: Putere, Control, Violență.

Contrastul lor produce tensiunea morală a nuvelei.

I.C.F. - EVOLUȚIA RELAȚIEI

I = Impunere: Lică îi cere lui Ghiță supunere.

C = Complicitate: Ghiță devine prins în fărădelegi.

F = Final: încercarea de răzbunare duce la distrugere.

Tabel rapid de mnemotehnici

Cod	Ce reții	Formulare de pus în eseu
SLAVICI	nuvela realist-psihologică	Slavici = lege morală, veridicitate, analiză psihologică, conflict, ispășire.
I-LI-FI	scenele operei	Incipitul avertizează, Lică declanșează degradarea, finalul pedepsește.
SMP	statut personaj	Social, moral și psihologic trebuie bifate separat.
DFB	Ghiță	Dorință de prosperitate, frică în fața lui Lică, banul ca patimă.
CFB/PCV	contrast relație	Ghiță familist și vulnerabil, Lică puternic și violent.
TIT-CO-PER	structură	Titlu, conflict, perspectivă narativă.

PARTEA V. SUBIECT, BAREM ȘI SCHELET DE ESEU

Subiectul al III-lea - particularitățile unei nuvele

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți particularitățile unei nuvele studiate, aparținând lui Ioan Slavici.

Repere de bifat în eseu

- încadrarea operei într-un curent literar/specie și prezentarea a două trăsături;
- prezentarea temei prin două episoade/secvențe comentate;
- analiza a două elemente de structură, compoziție și/sau limbaj;
- introducere, cuprins și concluzie clare;
- minimum 400 de cuvinte și limbă literară.

MNEMONIC PENTRU ESEU: I.T.E.E.C.

I = Introducere: Slavici, realism, nuvelă psihologică.

T = Trăsături: veridicitate și analiză psihologică.

E = Episoade: incipit, Lică la han, final.

E = Elemente: titlu, conflict, perspectivă.

C = Concluzie: degradarea morală este pedepsită.

Schelet rapid de eseu - Opera

1. Introducere: Moara cu noroc, de Ioan Slavici, este o nuvelă realist-psihologică, publicată în 1881, reprezentativă pentru proza moralizatoare a marilor clasici.
2. Curent și trăsături: realismul se vede în veridicitatea lumii rurale și în construirea unor personaje tipice, iar dimensiunea psihologică apare prin analiza degradării lui Ghiță.
3. Tema: tema este dezumanizarea sub puterea banului. O poți ilustra prin incipit și prin prima întâlnire cu Lică sau prin final.
4. Elemente: titlul este ironic și simbolic; conflictul este exterior și interior; perspectiva este obiectivă, cu narator omniscient.
5. Concluzie: Nuvela demonstrează că încălcarea legii morale distruge omul și familia.

Subiectul al III-lea - caracterizarea lui Ghiță

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți particularitățile de construcție a unui personaj dintr-o nuvelă studiată.

SCHELET: I.S.T.M.C.

I = Introducere: Ghiță este personaj realist, rotund și tragic.

S = Statut: cizmar sărac, familist, apoi cârciumar prins de bani.

T = Trăsătură: slăbiciune morală/dezumanizare.

M = Mijloace: caracterizare directă, indirectă, monolog interior.

C = Concluzie: destinul lui confirmă moralismul lui Slavici.

Subiectul al III-lea - relația Ghiță-Lică

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți relația dintre două personaje dintr-o nuvelă studiată.

SCHELET: I.S.E.E.C.

I = Introducere: relația Ghiță-Lică este nucleul conflictului moral.

S = Statut: Ghiță cizmar/cârciumar, Lică Sămădău și șef al porcarilor.

E = Episoade: prima întâlnire, complicitatea, finalul tragic.

E = Elemente: conflictul, titlul, perspectiva narativă.

C = Concluzie: relație de dominație și corupere morală.

PARTEA VI. FLASHCARDS

Aceste flashcards sunt pentru recapitulare rapidă înainte de test sau examen. Acoperă opera, personajul și relația dintre personaje.

Întrebare	Răspuns scurt de memorat
Ce specie este Moara cu noroc?	Nuvelă realist-psihologică, cu final moralizator.
În ce an apare?	1881, în volumul Novele din popor.
Care este tema?	Dezumanizarea omului sub puterea banului și pierderea liniștii familiale.
Ce rol are incipitul?	Introduce viziunea moralizatoare prin avertismentul bătrânei.
Ce simbolizează titlul?	Noroc material, dar nenoroc moral; spațiul tentației.
Care este conflictul principal?	Conflictul exterior Ghiță-Lică și conflictul interior al lui Ghiță.
Cum este perspectiva narativă?	Obiectivă, persoana a III-a, narator omniscient.
Ce tip de personaj este Ghiță?	Personaj principal, realist, rotund, de analiză psihologică.
Care este trăsătura dominantă a lui Ghiță?	Slăbiciunea morală care duce la dezumanizare.
Ce reprezintă Lică?	Forța răului, a banului, a controlului și a violenței.
Cum evoluează relația Ghiță-Lică?	De la impunere la complicitate și apoi la distrugere.
Ce semnifică finalul?	Pedepsirea încălcării morale și restabilirea ordinii prin tragedie.

Mini-răspunsuri de pus direct în eseu

- Moara cu noroc este o nuvelă realist-psihologică deoarece prezintă o lume verosimilă și urmărește degradarea interioară a protagonistului.
- Ghiță nu este rău de la început, ci devine vinovat pentru că nu are forța morală de a refuza compromisul.
- Lică Sămădăul este personajul care activează răul din ceilalți, folosind frica, banii și controlul.
- Finalul tragic confirmă viziunea moralizatoare a lui Slavici: liniștea familiei nu poate fi sacrificată pentru câștig.